

KISGRAFIKA

Megjelenik egy évben négyszer
a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma
támogatásával

2000/4
39. évfolyam

Kiadja a „Kisgrafika Barátok Köre” Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület.
(1027 Budapest, Frankel Leó út 12.)

Szerkesztőbizottság: dr. Arató Antal, Király Zoltán, dr. Soós Imre.
Felelős kiadó: dr. Vida Klára ügyvezető titkár

Molnár István: Jelrendszer, C3

RÉSZBEN

Iscsu Molnár István miskolci tárlata

A Miskolci Galéria Rákóczi-házában október 26-án nyílt meg *Iscsu Molnár István* grafikusművész reprezentatív kiállítása. A korszerűen renovált, régi ház és a felső szinten az udvart körbefogó, széles folyosókról nyíló új termek gazdag lehetőséget biztosítanak akár több kisebb, akár egy-egy nagy kiállítás megrendezéséhez. E tárlat kitűnő rendezésének köszönhetően (művészeti rendező Iscsu Molnár István, technikai rendezők: Koncz Károly és Urbán Tibor) ezt az adottságot nagyszerűen betöltötte a művész igen sokrétű életműve, illetve az a gazdag válogatás, ami művészetének különböző műfajait és kor-

szakait tárta a nagyközönség elé. A közel száz műalkotás, az egészen kisméretű ex librisektől az applikációs, sőt többdimenziós kompozíciókon át a grafikában grandiózusnak nevezhető közel két négyzetméteres lapra nyomott 16 darab rézkarcból álló kompozícióig teljes harmóniában mutatta be az alkotásokat, amelyek közös szülőanyja a grafika.

Már az első terem bejáratával szemközi széles falon különleges élményként ragadta meg a nézőt a

Jelek című grafikai összeállítás, amely kézzel merített kartoncsikokra nyomott 6 db 57×57 mm-es, és 33 db 53×53 mm-es kisméretű rézkarcból áll, s az egyes lapok alját különböző hosszúságú zsinórokra kötött kavicsok tartják kifeszítve. Az ábrázolt „jelek” pedig bevezetőként szolgálnak a későbbi művek izgalmas, eredeti világába.

Talán a legérdekesebb, de mindenesetre a grafikában a legszokatlanabb része a tárlatnak a nagycsarnokban elhelyezett, fő műalkotásnak is nevezhető *Részben* című, nagyméretű kompozíció, amelyről az egész kiállítás is a nevét kapta, s amely 17 db kockán 42 db 400×400 mm-es rézkarc, 1 db ugyanilyen méretű rézlap és a mennyezetről függő kétszemélyes hinta bronzszalaggal különleges művészi hatással felépített együtteséből áll. Ezt veszik körül a terem falain látható óriásgrafikák, a 16 rézkarcból álló *Pixelem*, a 4-4 lemeztől nyomott *Fényben*, *Kút*, *Kapu*, *Titkok* című és más nagyméretű grafikák.

A folyosókon kaptak helyet a Frankfurti Könyvvásáron is sikerrel bemutatott applikációk és különleges művek (amelyeket olvasóink bizonyára itthoni kiállításokon is láthattak már), mint pl. a „Könyvnek látszó fegyver, fegyvernek látszó tárgy” (papír, textil, bőr, zsinog) című művészkönyv, a 10 darabos „Iscsu bogarai” (papír, textil, fémháló); a „Vizuális játék Moholy-Nagy László emlékére” természetes és műanyagok felhasználásával készült mű, és sok más hasonló alkotás. De nem hiányozhatott az egyik terem közepén külön állványra helyezett, *XX. Művészkönyv* sem, amely merített papíron 20 db rézkarcot tartalmaz, rézhá-

ló és réz felhasználásával készült egyetlen példányban.

Külön teremben mutatták be a művész ex libriseit és kisméretű képgrafikáit, ezt a varázslatos világot, amely különleges, intim tartománya művészetének. A 34 lapból álló válogatás hűen jellemezte a senki máséval össze nem téveszthető stílusú és hangvétellű művek fantáziadús, szellemes, humoros, szimbólumokban és metaforákban is beszélő gazdagságát.

Persze, csaknem ugyanez elmondható a többi teremben kiállított ceruzarajzokról (*Szövedékek*, *A mese szövete*, *Századvégi szonettek IV*, stb.); a nagyméretű grafikákról (*Európa-sorozat* nyomtatvariációk, *Jelrend-*

Molnár István: A kiállítás meghívója, C3

Molnár István rézkarca, C3

Molnár István rézkarca, C3

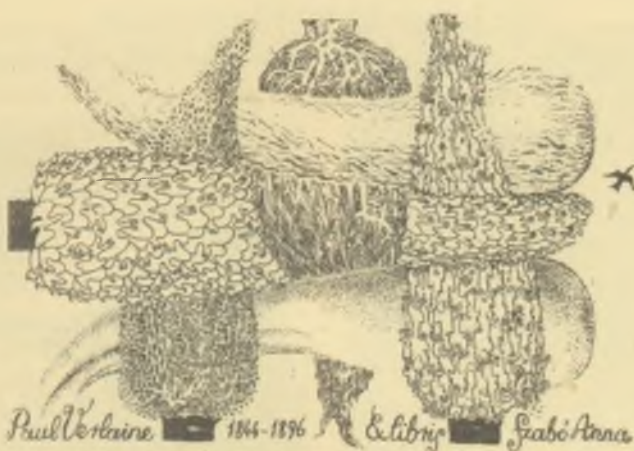

szer: Titkok I és Titkok II, Internet, Forte, stb.); és a néhány akvarellről is.

A legcélszerűbb, ha Molnár István művésztének tömör jellemzését a szakemberre bízva, idézzük *Hann Ferenc* akadémikus, művészettörténész bevezetőjét a kiállításához:

„Molnár István erőssége a kisgrafika; az ex libris, a jeles eseményekre készülő emléklap. Az érzékeny kidolgozás e terepen érvényesülhet a legjobban, s a művészre jellemző szellemességet, a szabad ötletek gazdag áradását soha nem köti gúzsba a megadott téma. Korántsem nevezhetjük véletlennek, hogy az intim, bensőséges műfaj igazi hazájában, Olaszországban több díjat is nyert (Nemzetközi Ex Libris Kiállítás Torino 1991, Nemzetközi Ex Libris Verseny Lomazzo 1995). Nem kerülheti el figyelmünket, hogy Molnár nagyméretű, összefoglaló igényű, filozofikus lapjain is apró, mozaikszerű mezőkből építi fel a kompozícióit. Az egyes jelenetek, történetek voltaképpen önálló kisgrafikáknak is felfoghatók. Az ő Babel tornyában a különböző szinteken elhelyezkedő fülkékben szeretkeznek és akasztgatnak, dorbézolnak és révedeznek; a világ teljes bonyolultságában, bizonytalanságában és beláthatatlanságában van jelen... Molnár István a nyolcvanas évek legelején barokkos, dekoratív, a romantikát és a szecessziót sem tagadó rézkarcokkal lé-

Molnár István rézkarca, C3

Molnár István rézkarca, C3

Fruzsina és *Pallai Mara* közreműködésével, *Lukovszki Judit* rendezésében, nagy sikerrel.

Érdekessége és eredetisége volt a tárlatnak, hogy a *Jelrendszer* című nagygrafikáról klisényomatok készül-

Molnár István rézkarca, C3

tek, s azok bélyegszerű perforálása után (lásd a címlapon!) a kiállítást hirdető „magánbélyegek” is szerepeltek a kiküldött meghívók borítékjain, valamint a megnyitó után 200 számozott példányban megjelent, szép kiállítású, 16 oldalas katalógus borítóján. A 120×120 mm méretű képes katalógus helyszíni fényképfelvételeket közöl a megnyitóról, a megjelentekről és szemelvényeket az általuk a vendégkönyvbe írt véleményekből, felsorolja a megnyitón részt vettek névsorát, a kiállított művek jegyzékét, valamint a művész kiállításainak kronológiáját.

Summázatul elmondható, hogy a *RÉSZBEN* című kiállítás, amely részben kis- és nagygrafika, részben könyvművészet, részben vizuális játék, egészében egy igen gazdag és eredeti grafikai életmű eddigi állomásainak nagyszerű élményt jelentő bemutatása.

Király Zoltán

pett be a kortárs magyar grafika élmezőnyébe... Azonban az a szarkasztikus, fanyar, tréfálkozva szomorkás hangütés, amelyet művészete reprezentál, egyedi és különleges a hazai grafikában.”

A nagyszabású tárlat megnyitójaként a Debreceni Egyetemi Színpad École des Bouffons Társulata *Jean Tardieu*: *Monsieur moi* (Én úr) című abszurd játékát adta elő francia nyelven, *Varga*

DÚCBA METSZETT TÖRTÉNELEM

König Róbert grafikus kiállítása Siófokon. Kálmán Imre Múzeum, 2000. szeptember 8.–október 30.

A „Krisztustövis által érintettség” jellemző König Róbert grafikus alkotásaira. A kiállításon szereplő linónyomatain megfigyelhető a sajátos kifejezési mód; a tárgyi világ nagyon drámai megfogalmazású és hangvételű. Az alakokat és a formákat – legyen az ember, ló, vagy növény – áthatja egy olyan szövevényes grafikai rendszer, amelyből a szenvedő Krisztus archarázdái visszhangzanak.

Kedvelt témája a ló. Ez az állat az ember hűségese társa évezredek át, munkában és harcban egyaránt. A ló kultusza a harmincezer évvel ezelőtti barlangi rajzokon kezdődött. Ábrázolását a nagy kultúrnépek-nél mindenütt megtaláljuk. A Krisztus előtti XIV. századból ismerjük az első lovas szobrot.

A magyar monda- és hiedelemvilágból közismert a fehér-ló-áldozás mítosza. Bizonyára nem véletlen, hogy a totemállatként tisztelt ló König Róbertet is megihlette. A lovak nagyon szenvedélyes érzelmek kifejezői: a három darabból álló ciklus a lovak „ná-szát” mutatja be drámai módon, de vannak olyan ábrázolásai is, ahol a vágató ló valamilyen kötelékbe galyodódik, vagy marionett-figuraként lebeg a levegőben. A ló König Róbert képvilágában központi szerepet kap és szimbolikus értelme van. Szereti a lovakat, jól ismeri őket, és azonosul is velük: a lovat igába foghatják és kényszeríthetik a munkára, de ha nincs megszéldítve, akkor vadon, rakoncátlanul csatangolva a szabadságot jelképezi...

Külön érdemes szólni König Róbert magas technikai felkészültségéről, mivel a késsel való metszés, a vésőkkel való dolgozás az ő számára azonos a betűírás mindennapos gyakorlatával. Nagyon erőteljes műveket alkot, bravúrral.

Két olyan ciklusa található a kiállításon, amely e tárlat létrejöttében nagy szerepet kapott: az egyik az 1997 körül készült iskolateremtő magyar képzőművész mesterek arcképeit, illetve a portréjukat kiegészítő eszmei hátteret érzékelteti. Itt azokról a művészekről készített egy-egy emléklapot, akik valaha a Magyar Képzőművészeti Főiskola mesterei, professzorai voltak: Székely Bertalan, Benczúr Gyula, Szinyei Merse Pál, Stróbl Alajos, Vaszary János, Lyka Károly, Réti István, Rudnay Gyula, Bory Jenő, Szőnyi István, Bernáth Aurél, Varga Nándor Lajos, Barcsay Jenő,

König Róbert linómetszete, X2

Domanovszky Endre, Somogyi József. Mindegyik lapon egy portré a főalak, akiket nagyon karakterisztikusan ábrázol, a portrék mellett megjelenik az illető művész egyik híres alkotásáról egy motívum, amit fel-foghatunk jelképek is.

A másik ciklus Nagy Gáspár Kossuth-díjas költő *Hullámzó vizeken keresztül* című verséhez készült illusztráció sorozat amelynek 12 versszakához 17 lapot készített. Nagy Gáspár és König Róbert szerzőpáros e metszet-dúcokról 50 példányban megjelent mappát adott ki a millennium tiszteletére, magyar–német nyelven. A „testvérmúzsák” ígézetében fogant alkotásokat először most mutatjuk be.

König Róbert grafikai drámai hangvételben kísérik nyomon a magyar történelem sorsfordulóit, a megmaradásért folytatott küzdelmet, vívódásokkal teli érzéseket közvetítve. Megjelenik a genius loci ihlette Balaton-táj, a Belső-tó tükrözeten a Tihanyi Apátság kettős keresztje, mint a magyar megmaradás feltételeként ismert egyházi rend szelleme. A hatodik versciklus témája a magyarok védőszentjéül választott Szűz Mária. A képeken a pogány hitről a kereszténységre való áttérés történelmi szükségszerűségének kinyilvánítása tükröződik. Koppány-tragédiája: Szent István király győzelme!

König Róbert grafikus kiállítását szeptember 8-án Nagy Gáspár Kossuth-díjas költő nyitotta meg a Kálmán Imre Múzeumban.

Matyikó Sebestyén József

NAGY GÁSPÁR: BELOVAGLÁS A TÖRTÉNELEMBE

König Róbert kiállítása elé

Több mint ezer esztendeje ismerem König Róbert uramat. Ott lovagolt mellettem a Koppányt legyőző István seregében. Rajztáblái, mint valami pajzsok előtte, mögötte. Betakarhatta volna velük fél Pannóniát. Tűzött rájuk a somogyországi nap. De védték

teste, lelke épséget. Lova gyönyörű volt és makulátlan tiszta. Nem harcba valónak látszott, inkább az is a szépséget hirdette. Mint gazdája. Harci eszközök helyett mindenféle bőrök, papirusztekercsek, faragó- és rajzolókések az oldalán. Távolról jött. Valahonnan

a Duna forrásvidékéről és vonalait ajánlotta föl: azokat a sűrűszövésű, remek vonalakat, hogy rajzolná meg velük az magyarok kies vidékein a históriát.

Amikor a Balaton közepén megláttunk egy magas- ló szigetfokot vagy félszigetet, azt mondtá: oda megyünk. A vonuló seregek után. És át a vízen, Tihany iránt. Suhantak, úsztak lovaink. Mögöttünk már a győztes, de még koronázatlan király. Mondom, több mint ezer éve ismerem a történetbe belépő urat. Magányos, szelíd, ám kitartó és konok lovas...

Meghúzott vonalai a legszebb magyar nagyvíz melletti tájat vonultatják be a történelembe. Királyi fők és bazalthegyek, szőlőkultúra s túlpart; a menetrendszerűen érkező vadkan (a magyar fátum!) karcos agyarával a megdermedt vízre baljós jeleket. Templomromok, szelíd bibliai kosok, szederindák stációja tükröződik a tavon. De mindennek előtt kőkeresztek és keresztácsolatok a hullámozó vizek arcán. Ezer éve.

És ezer éve szólnak a harangok is: az időt, az Isten és az ember közötti idő-távolságot tagolják olyanformán, hogy nagy fényű, sűrű vonalerdők húrjain rezegnek, csapódnak parttól partig. König Róbert uram bizony e vonalrengeteggel szétszalazza a látványt, s ritmusában időtleníti a konkrét harangzúgást s aláfes-ti a félelmes nádsuhogást. Nekem hallhatóan is.

Amikor Tihanyban, a Belső tónál megittattuk lova-inkat, mondom, jó ezer éve ennek, a sereg java már a bakonyos hegyek felé járt, az idő meg estére. Tüzeink mellől a szikrák, szentjánosbogarak fölkerengtek az Ég és hely dicséretére, tűzijátékot rendeztek, hogy legyen majd mit ismételni a jövőben. König uram alig fáradt, tűz mellett is képzeletemet gyűjtja. Mesél, mesél. Szakálla sűrűjéből kivágtatnak *pünkösdi lovai*, kiúsznak az *ulmi bárkák*, kicsörtet a *kalydoni vadkan*. S a görög szigeteken meg az ír és skót lápokon, ködökön át, átnéz a kisebbik óceánon: s Colombussal fölfedez-teti az Újvilágot.

Mondja, mondja majdani kalandjait. Faragja, színe-zi, vonalkázza, bár a keze se mozdul. De tudom: hol-

nap nekilát, amint a csillagok fölöttünk halványulni kezdenek. Reggel majd lovagol egy kört a tenger-szemnek is mondott tó körül, azt mondja: ha igyek-szünk, még ma elérünk a fülöpi hegyre, annak a tete-jéről szép csak igazán a szemmel befogható víz, a szemközti boglári hegy karéja, amint délutáni árnyé- kát úsztatja felénk.

König művész úr mitológiákban és igazi történe-tekben utazik. A mesterséget persze tanulta, össze- szedte hajlamai szerint. Aztán továbbadja, tanítja. Akik mellette kötnek ki, azoknak tanára, mestere, bí- rálója. Igazából a reneszánsz világ oskoláiban érezne jól magát. Ha teheti, ilyen helyzeteket teremt. Ilyen iskolateremtő mesterek sorozatát rajzolja: Székely Bertalantól, Szinyei Mersétől Barcsay Jenőig, Somogyi József-ig. Főhajtás is, de más is ez a művészi gesztus. Mert tudja mi az Idő rosta természetete.

Ezer esztendeje talpon. Lóháton. Munkában. Ezt akartam most König uramról tanúsítani. De a képek persze egyértelműbbek, beszédesebbek. Mégis az len- ne a javallatom, a magam tapasztalatára is utalva: leg- jobban úgy mutatkoznak meg, ha nézzük őket. S lám, milyen röpké is ez az ezer év!

BAKACSI LAJOS TÁRLATA SZEGEDEN

A Cora hipermarket és a Szegedi Szépművés Céh a szegedi Cora-Galériában mutatja be Bakacsi Lajos, az ismert grafikus- és festőművész legújabb alkotásainak gyűjteményét. A szép, egyedi stílusú fa- és linómet- szetű ex libriseket is készítő művész ezúttal akvarelle- ket és vegyes technikájú műveket tárt a közönség elé.

Kálló György, a Vedres István Építőipari Szakközép- iskola igazgatója nyitotta meg a kiállítást, ebből idéz- zük a következő részletet:

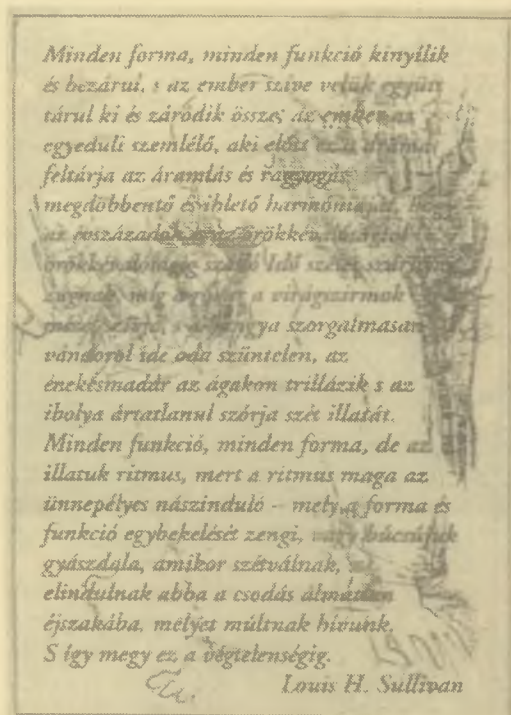
„Szinte valamennyi kép – és nem csak a címében – az anyagi valóságot és annak megfoghatatlan lelki lenyomatát egyszerre képezi le”. De épp ezért ez az „egyszerre” paradoxont sűrít, mert magába zárja az időt, azt a folyamatot, amíg az érzéki tapasztalás a „dolgozók lélek-vándorlása”, lélekbe vándorlása után

bensőséges lelki tapasztalássá erjed, s mindez végül tudássá alakul. A látottakra így nem érezném fontos- nak a „kéznél levő” címkét: lírai absztrakt, mert az absztrakción közönségesen fogalmilag elvontat, logi- kai általánosítást szoktunk érteni, s noha ehhez ha- sonlóra is idézhetünk példát az átváltozások közül, nem ez a jellemzőbb. A *Rend és káosz* című darabra mutathatók ilyenként. Ennek előképe, a *Tanyai csend- élet* a többihez hasonlóan emocionálisan gazdagon ár- nyalt festménybe lényegíti át a látványt, az ember utá- ni világ elégikus elhagyatottságát. A *Rend és káosz* ugyanebből vonatkoztat el, és szerkeszt erős dinami- kájú kompozícióba két hadakozó princípiumot, világ- elvet, rögtön meg is szavaztatva „rend párti” és „káosz párti” nézőit. Különben az itt fogalmiságot hordozó

Balcsi Lajos
grafikája

festői motívumok kulcsot (nyerskulcsot) adhatnak néhány másik mű szerkezeti megoldásának megértéséhez. A feketék, barnák vonalas rendje, váza, szövevénye ellenpontoszza, „tartja” a színek áradását (pl. Tavasz a parkban, Alkonyat, Ősz, Flóra III.). Úgy vélem, éppen a kompozíciós szándék, a kifejezni kívánt tartalom rétegzettség az oka a felület többszöri megmunkálásának, a több képen is alkalmazott vegyes technikának, aminek eredménye az a szuggesztív összbenyomásunk, hogy Bakacsi Lajos mester kép-teremtőményei sajátosan képszerű állandó mozgás állapotában „élnek”, s ez a vibrálás, áradás, sodrás, e pontosan meg nem határozott és meg nem határozható

mozgás – amit a szemlélőtől kölcsönöznek a képek – kelti virtuális térszerűségük és e tér végnélküliségének a látszatát (Piros hajnal, Explózió).”

A kiállítás lírai női aktot ábrázoló akvarellal, a *Merengővel* kezdődik, majd a 22 alkotást egy Louis H. Sullivan idézet zárja. Az október 7-től 23-ig nyitva tartott tárlat megnyitóját nagyszámú, rangos közönség tisztelte meg, ünnepelte a művészt és maradt együtt érdeklődő baráti beszélgetésre.

Szepesváriné Rác Mária

LAJOS FERENC EMLÉKKIÁLLÍTÁSA

Balatonlellén a Kapoli Emlékház, és a kopjafák hangulatához illő környezetben, a Városi Művelődési Házban július 28-án nyílt meg a két éve elhunyt Lajos Ferenc grafikuskészítő kiállítás. Az Arad megyei születésű művész haláláig Budapesten élt. Munkássága elismeréseként 1992-ben a Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt kitüntetésben részesült.

Gyulán állandó gyűjteményes grafikai kiállítás őrzi és mutatja be munkásságát, amelyben számos kisgrafikáját is láthatjuk.

Nem képviseli a divatos stílusirányzatokat. A tartalmat és a formát többnyire a magyarság őstörténetéből álmódja újra, színes és fekete-fehér képein. Tempera és tus felhasználásával jeleníti meg alakjait, melyeket szenvedélyes, feszített, íves vonalú rajzokkal ábrázol. Képein fellelhető az ősi szellemek titokzatos világa, szervesen egye-

Lajos Ferenc rajza

sülve a népművészeti ihletésű ábrázolásmóddal.

Számos kiállítása közül különösen említésre méltó a gödöllői életmű-kiállítás, amelynek kísérő kiadványaként impozáns kivitelben jelent meg a művész *Alkotás és genetika* című önéletrajzi esszéje, amelyben az alkotások születésének folyamatát különleges módon próbálja végigkísérni.

A művész több korszakát lehetett nyomon követni a kiállított művek alapján. Művészetét markánsan jellemzik a szuggesztív hatású meseilusztrációk, a vonalszépség már-már mítoszi tisztasága és harmóniája. Felkeltette a figyelmet Lajos Ferenc képeinek magas művészi szinten megvalósított, elsősorban a népművészetből táplálkozó motívumvilága és az a finom, rejtett humor, amellyel rendkívül változatos témáit megjeleníti.

M. I.

A MOLNÁR-C. PÁL BARÁTI KÖR MŰVÉSZTAGJAINAK HARMADIK KIÁLLÍTÁSA

A XII. Kerületi Onkormányzat Művelődési Központjában 2000. november 10-én *Meixner Mihály* nyitotta meg a Molnár-C. Pál Baráti Kör harmadik kiállítását a művész kortársai és mai, meghívott vendégművészek részvételével. Az igen színvonalas tárlatot *Tóth Antal* művészettörténész rendezte, amelyen Molnár-C. művei mellett még 15 klasszikus művész (Pl. *Aba-Novák*, *Szőnyi István*, *Pátzay Pál*, *Somogyi József*, *Csúcs Ferenc*, stb.) művei, valamint 40 kortárs művész alkotásai láthatók.

A Molnár-C. Pál Baráti Kör a művész halála után alakult, amikor *Matzon Frigyesnél* kisebb baráti társaság találkozott, majd a később csatlakozó *Szalatnyay József* javaslatára vált hivatalosan bejegyzett művészeti egyesületté. Célja névadó mestere emlékének ápolása, művészetének népszerűsítése és az ő szellemében a művészetek támogatása. Az 1986. decemberétől aktívan működő baráti kör jelentősen gyarapította a művésszel kapcsolatos irodalmat monográfiák, albumok, könyvek kiadásával és kiállítások egész sorát rendezte meg.

Molnár-C. Pál festő- és grafikusművész igen sokrétű munkásságából (tusrajzok újságok részére, plakátok, könyvillusztrációk, stb.) különösen kiemelkedik a fametszet műfajának mesteri művelése, amellyel sok nemzetközi sikert aratott. Így ír erről az 1935. évi *Élet* című lapban:

„A grafika összülője, a fametszet minden idők legnemesebb grafikája. Egyidős a díszítés ösztönével, mert pl. a legrégebb szövegek mintáit már fadúccal nyomták... A renaissance idején *Dürer* művészetében a festészettel együtt sohasem tapasztalt virágzásba borult, s fogalma éppúgy összeolvadt e művész nevével, mint *Rembrandt* esetében a rézkarcé. Nemessége, igazi emberi dokumentaritása mellett szól, hogy a művészet stílus-törekvései-

vel lépést tud tartani. *Dürer* óta is tovább írja a fázisvonalakat s napjainkig is együtt alakul a stílusokkal... teljesen szabadon; a művészet saját ösztönös közvetlenséggel rögtönöz nemes anyagában, a csapongó képzelet, egyéni vérmérséklet, absztraháló és megjelenítő erő ezerféle változatát nyújtva. Azáltal pedig, hogy a betű nyomtatási (tipográfiai) elvével azonos törvényei vannak, a könyvillusztrálásnak minden idők óta legnagyyszerűbb eszköze.”

Azzal az igen jelentős grafikai munkával, amellyel Molnár-C. Pál beírta nevét a magyar könyvművészetbe is, magas nemzetközi elismerést is vont maga után. Egy felkérésre 1932-ben elkészítette *Rostand: Cyrano de Bergerac* fametszetű illusztrációit. Erről így ír a korabeli kritikus, *Rosner Károly*: „A 31 fametszet mind rajzban, mind fametszet-technikában a művész eddigi alkotásai között a legmesteribb. 1934-ben, mint *Officina-mappa*, jelentek meg először e metszetek, s az

Molnár-C. Pál fametszete

1934. évi varsói Nemzetközi Fametszet-kiállításon a legmagasabb kitüntetésben részesítették. Legújabb munkái egyedi fametszetek, amelyekben bibliai témákat, olasz tájakat vagy mindennapi jeleneteket ábrázol, bravúrosan. Molnár vitathatatlanul a jelenkor egyik legjobb fametsző művésze”.

Nem sokkal később *Jánosi József S. J.*: *Mária* című könyvéhez készített 22 fametszetet, amelyek szintén nemzetközi sikereket is arattak s festészete mellett egyenrangú helyet vívtak ki életművében.

A Molnár-C. Pál Baráti Kör működésének egyik motorja volt a művészek sajnós, nemrég elhunyt leánya, Éva, az ő munkájának köszönhető, hogy a művész műterme jelenleg Múzeumként működik. Szerencsére ma ugyanolyan lelkesedéssel és szorgalommal

Molnár-C. Pál fametszetei

végzi ezt a munkát unokája és annak felesége, Éva és Péter. A mostani kiállítás megnyitóján – a korábbi évek gyakorlatának megfelelően – került sor a 2000. évi Molnár-C. Pál Díj átadására. E díjat is a Kör alapította, s azokat a mai magyar művészeket részesíti elismerésben, akik a művész emlékének megőrzése, vagy munkássága szellemének a jegyében alkotnak. A művésztagek ajánlása és a zsűri egybehangzó döntése alapján most *Vinczellér Imre* festőművész kapta. Tiszteletbeli kitüntetésben részesült *Berki Viola* festőművész és *Schelken Pálma* művészeti szakíró.

A kiállítás megnyitóján megjelent száznál nagyobb főnyí közönség és annak nyitva tartása alatt a látogatók magas száma igazolta, hogy hasznos volt a szép kiállítást megrendezni, s ezzel is emléket állítani „a boldog művészek”, Molnár-C. Pálnak.

Mayer József

A MODERN MAGYAR EX LIBRIS
(Dr. Horváth Hilda tanulmánya a D. E. G. Jahrbuch 2000 c. kötetben)

A német exlibris-egyesület legújabb, hagyományosan szép kiállítású évkönyvében jelent meg az Iparművészeti Múzeum művészettörténészének írása *Das Moderne Exlibris in Ungarn* címmel. Történeti visszapillantással kezdődik a cikk. A szerző megemlíti, hogy bár hazánkban az első könyvjegy már a 16. században napvilágot látott és a 18. században a nagy könyvtáralapítások idején fokozott szerepet kapott, újralfedezése a 20. század elején a szecesszió művészeinek közreműködésével történt.

Az Iparművészeti Múzeum 1900-ban rendezett Crane-kiállítása, majd 1907. évi Beardsley-tárlata nagyban hozzájárult a honi exlibris-stílus kialakulásához, melyet a bécsi szecesszió és a magyar népművészet motívumai is színesítettek. E korról szólva ebben a fejezetben többek között olyan neves művészek munkásságáról történik említés, mint *Faragó József, Kozma Lajos, Sassy Attila* és *Rozsnyay Kálmán*. Egy további fejezet a grafika időrendben következő mestereiről szól, *Haranghy Jenő, Vadász Endre, Mata János, Menyhárt József* életművének méltatásával. Itt történik említés a két magyar exlibris-egyesület létrejöttéről és az ezidőben megalakuló vidéki gyűjtőcsoportokról is.

A szerző a következő periódus legnevesebb művészei között a mintegy ezer darabos életművet alkotó *Drahos István* és a kétezernél több, kizárólag fametszetű kisgrafikát alkotott *Fery Antal* tevékenységét méltatja. A második világháború után néhány fiatal művésznünk új kifejezésmódokkal gazdagította a könyvjegy világát. *Stettner Béla, Diskay Lenke* és *Perei Zoltán* voltak ennek az időszaknak legjelesebb, azóta elhunyt képviselői.

Külön fejezetet szentel a szerző az ex libris világában gyakran jelen levő humornak. Napjainkban ennek legjelesebb képviselői: *Molnár ISCSU István* és *Vén Zoltán*. Utóbbi művésznünket a szerző „valódi exlibris-művész”-nek nevezi és részletesen ismerteti törekvéseit, stílusjegyeit. A „finom vonal” művészeiről szóló részben *Sárkány Győző, Müller Árpád* és *Jánváry Zoltán* munkásságáról olvashatunk, ugyanis mindhármuk kifejezésmódjára a mélynyomású (rézkarc, rézmetszet) technika jellemző. Egy további fejezet *König Róbert*ről, a KBK művészeti vezetőjéről, a Képzőművészeti Főiskola neves tanáráról. Róla megtudja az olvasó, hogy szenvedélyes sportlovas is, akinek művein gyakran szerepelnek e nemes állatok, nem ritkán emberi érzelmek, vonatkozások kifejezőiként.

A modernizmus és a hagyomány ötvözete fedezhető fel *Kőhegyi Gyula* és *Ürmös Péter* műveiben. Az írás kiemeli ez utóbbi művész kimagasló kiállítás rendezői és szakírói tevékenységét is. A bélyegművészetben maradandót alkotott grafikusaink közül *Kass János, Vertel József* és *Kékesi László* ex libriseit méltatja a tanulmány. Végül a hazai autodidakta alkotók közül *Moskál Tibor, Bagaró Zoltán* és *Nagy László Lázár* kisgrafikáiról tesz említést a cikkíró.

Horváth Hilda tanulmányának jelentős részét teszi ki az Erdélyben élt, és a jelenleg is ott alkotó magyar művészek bemutatása a külföldi olvasó számára. Velük kapcsolatban elmondja, hogy a hírhedt román diktátor uralmának éveiben a kisgrafika volt számukra az egyetlen lehetőség, hogy külfölddel kapcsolatot teremthessenek. Így a nemzetközi pályázatok, kiállítások és kongresszusok résztvevőiként ma már Európaszerte ismert és megbecsült *Cseh Gusztáv, Deák Ferenc, id. Feszt László, Hervai Katalin, Karancsi Sándor, Kazin-*

czy Gábor, Plugor Sándor neve. Az Erdélyből a 80-as évektől kezdve az anyaországba áttelepült alkotók közül a tanulmányban *ifj. Feszt László, Bálint Ferenc* és *Xantus Géza* munkásságáról olvashatunk.

A befejező rész Magyarország legnagyobb exlibris-gyűjteményéről szól, amely Budapesten az Iparművészeti Múzeum tulajdonában van. Létrejöttéhez olyan neves gyűjtők adományai járultak hozzá, mint *Rozsnyay Kálmán, Kühnemann Viktor* és utóbb, de a leggazdagabb anyaggal *Dr. Soó Rezső*. Az intézmény 70 000 példányból álló gyűjteménye ma példás rendezettségben, nemzetek szerinti osztályozásban, katalogizálva őrzi a múlt és a jelen kisgrafikai értékeit. Nem maradt ki a tanulmányból az 1959-ben alapított KBK ismertetése sem. Ennek és arculatának folyamatos kialakításában jelentős szerepet vitt *Galambos Ferenc* és *dr. Semsey Andor*, akik nemcsak magas kultúrájú gyűjtők voltak, hanem az ex libris szakirodalmának jeles művelőiként is beírták nevüket e műfaj történetébe.

A tanulmányt 18 illusztráció teszi szemléletessé. A közölt kisgrafikák alkotói: *Faragó József, ifj. Feszt László, Kozma Lajos, Sassy Attila, Vadász Endre, Fery Antal, Vén Zoltán, Müller Árpád, König Róbert, Ürmös Péter, Kékesi László, Moskál Tibor, M. Kiss József, Deák Ferenc, id. Feszt László, Xantus Géza, Plugor Sándor, Vincze László*.

Elismerés illeti a Szerzőt! Vállalt nehéz feladata szerint egy évszázad történéseiben, grafikusok népes sorában kellett „rendet vágnia”. Ő ezt lényegretörően, kitűnő ítései vényával, mértéktartással oldotta meg. Írása nemcsak a külföld számára ad meggyőző képet kisgrafikánk egy évszázadáról, hanem a hazai grafikabarátok tisztánlátását is elősegíti, ezért annak részleteit lapunkban is közölni fogjuk.

Soós Imre

Ifj. Feszt László
rézkarc, C3, C5

SZEMLE

A KERTBARÁT MAGAZIN egyik idei számában sok illusztrációval kísért népszerűsítő cikk jelent meg az ex librisről. Meglepő téma a Kertbarát Magazinban, de csak első hallásra. A rövid kísérszöveggel ellátott és bemutatott tucatnyi ex libris ugyanis mind gyógynövényeket, virágokat és védett vagy ritka növényfajtaikat ábrázol, magyar és külföldi grafikusművészek munkáit.

A cikk szerzője *Horváth Hermina* grafikus, aki Belgiumban él és dolgozik a belga Antoon Vermeylen grafikusművész feleségéként, ám gyakran látogat haza művész férjével szükebb pátriájába, a Nyírségbe.

Az érdeklődők és a kezdő gyűjtők számára írt tanulságos, rövid írást az alábbiakban közöljük.

„Büszke birtokosi gondolat tölti el a mai exlibris-rajongó szívét is, aki könyvjegyei segítségével féltett könyvtárát jegyzi, díszíti, védi és egyúttal számontartja. Sokfélék a könyvbarátok. Vannak természetszerető könyvbarátok és könyvrajongó természetkedvelők, vannak műkedvelők és vannak hivatásosak. Van rendszerező gyűjtő és van művészetet kedvelő gyönyörködő.

Az ex libris akkor jó, ha képpel, szöveggel (tipografikus lap), vagy jelképekkel világosan utal a könyvjegy tulajdonosára. Márpedig a tulajdonos érdekes ember! Hivatása, hazája, családja, rangja, eszméi, vallása, kedvtelése, történelme, zenéje, vagy akár szó szerint saját arculata is tükröződhet lapjain. A könyvjegy kicsi, de a gondolat nagy és tiszta. A megfogalmazás egyszerű, világos és ha lehet, művészi legyen. Sokan és sokféle okból készíttetnek ex librist: az iskola rajztanárának, az unoka nagymamájának, barát a barátának, tisztelője a tudósnak, megrendelőnek a hivatásos művész. Készülhet rendszeresen, vagy különleges alkalmakra: Karácsonyra, születésnapra, évfordulóra, megemlékezésre,

Fery Antal budapesti grafikus alkotásának legfőbb erénye a tömör fogalmazás: tudás-könyv, szépség-virág, szorgalom-méh. A kis méretű (42×42 mm) fametszet igazi ex libris.

felhívásra, stb. Valamennyi változatos technikával készített eredeti kis alkotás. Ugyanis bár kisméretűek és ha akár száz darab készül is belőlük, mégis eredeti műalkotások. Lehetnek magasnyomású fa-, linóleum- vagy műanyag-metszetek, vagy pedig mélynyomású technikával készült lapok, mint pl. a rézkarc, rézmetszet, acélmetszet, stb. Elismert technikák a síknyomás egyes művészi válfajai is, például a szitanyomat, vagy a litográfia, magyarul kőrajz.

S mert a világ nem áll meg, újabban a sok vitát kiváltó komputergrafika is elismert. Természetesen a régi pompás szerszám, a „kétszer ötágú” megy ki ezzel lassan a divatból, s az eddig is használt fejhez ezután legendó lesz majd egyetlen ujjacska is, ami persze nagy kár.

Az itt bemutatott válogatást Antoon Vermeylen belga üvegfestő és grafikusművész gyűjteményéből állította össze a Kertbarát Magazin számára.

Horváth Hermina

Az 1891-ben alapított német ex libris-egyesület folyóirata, a MITTEILUNGEN DER D. E. G. 2/2000. számában arról ad hírt, hogy a következő éves találkozójukat 2001. április 27–29. napjain rendezik meg Stralsund-ban, az ottani Inter-City-Hotelban. Az alkalomra kiírt pályázaton csak a D. E. G. művészei vehetnek részt.

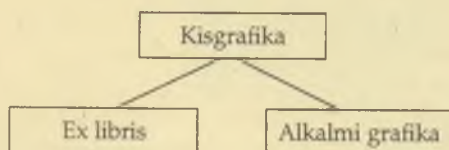
Terjedelmes beszámolót közöl a lap a Wernigerode városban megrendezett ezévi találkozóról. Itt hozták nyilvánosságra a korábban meghirdetett öt pályázat nyertesének névsorát is. A művészek számára kiírt pályázatot *Elly Koster* nyerte meg, a computer-(CAD) grafikakét *Edwin Smits*. A legjobb PF-lap díját *Joke van den Brandt* kapta. Az ex libris-tulajdonosok fődíját *Gernot Blum* nyerte el. Örömmel olvastuk itt, hogy e kategória 3. helyezettje *Vermes Júlia* volt. Az *M. R. Bayens* által készített lapja olyan magas színvonalú, hogy azt a folyóirat előző számának a címlapján közölte!

Könyvszemlénkben ismertetik *Ojtozi Eszter* Debrecenben 1998-ban megjelent tanulmányát, mely az ottani egyetem külföldi könyveinek ex libriseit ismerteti az 1700–1750 közötti időből.

Antoon Vermeylen harántmetszetén Aesculapius kígyója őrzön tekeredik a 16. századi gyógyszerészeti köré. Három fontos gyógyászati anyag hordozója, a gyűszűvirág, a mák és a kamilla látható mellette. A templom a gyógyszerész otthonára, városára, hitére utal.

A holland EXLIBRISWERELD ezévi 3. számában J. Waterschoot az alkalmi grafikáról közöl tanulmányt. Ebben arra hívja fel olvasóinak a figyelmét, hogy ebbe a műfajba tartoznak a karácsonyi és újévi üdvözlőlapok, húsvéti jókívánság-lapok, a gyermek-születési értesítők, az „in memoriam” lapok és a különféle meghívók. A szerző szerint mindezek bőségesen szerepelnek a holland grafikusok alkotásai között, ahogyan azt a bemutatott tucatnyi illusztráció is igazolja. Itt ragadjuk meg az alkalmat, hogy emlékeztessük kezdő gyűjtőinket arra, hogy a kisgrafika szót, kétféle grafikai csoportot foglal magába: az ex librist és az alkalmi grafikát. Ábrával szemléltetve:

A fentieket azért is ajánljuk emlékezetükbe vésni, hogy elkerülhessük a jövőben az ilyenféle megfogalmazást: „A művész ex librisek és kisgrafikák készítésével foglalkozik.”

A szlovén gyűjtők OBVESTILA c. négyoldalas körlevelének 144. száma címlapon közli *Salamon Árpád* linómetszetét, az UNICEF részére készült ex librist.

A Prágában kiadott KNIZNI ZNACKA c. folyóirat 3/2000. száma mellékletként közli az 1913-ban született *Bohumil Krátky* grafikus alkotásjegyzékének második részét. Az 1984 és 1998 közötti időszakot tartalmazó jegyzékben a 300-tól 480-ig terjedő opus-számok szerepelnek.

Szeptember 13-án tartotta meg első kisgrafikai árverését a BEDŐ PAÍRRÉGISÉG BOLT (Budapest, Kapás utca 5-9.) A kalapács alá kerülő lapokról 16 oldalas, gazdagon illusztrált katalógus jelent meg. Az ebben felsorolt 130 tételszám alatt főként régi és jelenkori magyar ex librisek szerepeltek. A külföld klasszikusait Byros néhány szignált helogravúrje képviselte. Néhány ceruzarajz is szerepelt az árjegyzékben. Ezek közül a leginkább figyelemre méltóak azok a ceruzarajzos levelezőlapok voltak, melyek az 1903-as postabélyegzés szerint fiatalkori alkotásai lehetnek Egry Józsefnek.

Időközben lezajlott a következő, október havi árverés is, hasonló kiállítású árjegyzék kíséretében. Az igen méltányos kikiáltási árak sok érdeklődőt vonzottak. Értesüléseink szerint a sorozat folytatódik s a boltban minden hónap második szerdáján 17 órai kezdettel tartják meg az árverést. A kezdeményezést örömmel üdvözljük, mely a korábbi évek állóvize után újabb „hullámokat” jelent a kisgrafika életében.

A lengyelországi Raciborzban a Zyhdi Galéria rendezésében szeptemberben nyitották meg a III. Nemzetközi Kisgrafikai Biennálét. A zsűrinek nehéz dolga volt, mert több ezer alkotásból kellett a kiállítási anyagot kiválogatni. Magyarországot nyolcan képviselték, közülük hárman tagjai a KBK Egyesületnek: Jáger István, Kőhegyi Gyula és Ürmös Péter grafikái is láthatóak a katalógusban.

HELYREIGAZÍTÁS

Fery Antal fametszete, X2

Lapunk előző számának 5. oldalán az elhunyt gyűjtőről Krier Rudolfról szóló megemlékezés kapcsán közöltük ex librist, melyet részére egykor Fery Antal metszett fába. Sajnálattunkra a kisgrafika két szélén megcsontkítva jelent meg, alkotóként pedig alatta Csiby Mihály neve szerepelt, – ráadásul hibásan – i-vel írva!

Fentiekért az érintettek szíves elnézését kérjük, egyben közöljük, hogy a reprodukált két fametszet alkotója: Csiby Mihály, illetve Fery Antal.

*

A KISGRAFIKA 2000/2. számában közöltük Vén Zoltán grafikusművész alkotásjegyzékének második részét 1991-től 2000-ig. Sajnálatos sajtóhiba folytán a 334. tétel leírásában a lap tulajdonosának neve helytelenül jelent meg. A szöveget ezúttal helyesbítjük, egyúttal be is mutatjuk a rézmetszetű ex librist. A helyes szöveg tehát a következő:

334. E. THOMS, Klaus (Raffaello: Szent Család) C2/col

Vén Zoltán rézmetszete, C2

A L'EX LIBRIS FRANÇAIS 216. száma hírt ad a *Malbork 2000* címmel megrendezett 17. modern ex libris-kiállításról. A júniusi tárlaton szereplő kisgrafikák közül a tíz kitüntető érmet 3-3 ukrán és lengyel, 2 orosz, továbbá 1-1 olasz és szlovák alkotónak ítélték oda. A három „grand prix” nyertese egy olasz és két lengyel művész volt. Ezen kívül még 5 különdíjat is kiadtak, ezeket 4 lengyel és 1 bolgár művész kapta. – Lapszemléjünkben ez évi 1. számunkról is megemlékeznek. *Bagarus Zoltán* életművének ismertetése mellett közlik egy rézkarcának képét, amely mozdonyt ábrázol és *dr. Mayer József* nevére készült.

Az európai gyűjtők körében is népszerű az az eredeti ex librisekkel díszített naptár, amellyel a japán ex libris-újság lepi meg évente előfizetőit. A THE NIPPON EX LIBRIS ASSOCIATION NEWSLETTER októberben megjelent 113. számából értesültünk arról, hogy a negyedévenként megjelenő szaklap éves előfizetési díja jen-ben kb. 11 000 Ft-nak felel meg. Aki emellett még az említett naptárt is igényeli, további ekkora összeget kell fizetnie.

* * *

AZ Ö. E. G. ÉVES KÖZGYŰLÉSE

Az Österreichischen Exlibris-Gesellschaft és a Gesellschaft für Zeitgenössische Graphik 2000. szeptember 22–24-ke között tartotta meg évi rendes összejövetelét. A találkozót Steyr városkában rendezték. Az esemény emblémája a Főtéren álló ügynevezett Bummerl házat ábrázolja, amely 1497-ben épült. A Wernld strassén lévő fogadóban (e sétány végén áll Werndl osztrák fegyvergyáros szobra, az egyetlen szobor a világon, amelyet fegyvergyárosnak állítottak) kedvező körülmények között mind a három napon élénk csere folyt, amelyen kb. száz résztvevő serénykedett. A házigazda

osztrákokon kívül sok ukrán, olasz, német, szlovák művész és gyűjtő volt jelen. A magyar színeket *Bálint Ferenc* grafikus és *Palásthy Lajos* gyűjtő képviselték. Azért magyar szóban nem volt hiány, mert jelen volt *Horváth Hermina*, *Antoon Vermeylen* felesége, de a szervezőbizottság tagja, *Éva Wimmer* asszony is tud magyarul és *Leo Bednarik* szlovák grafikus is beszéli nyelvünket. A-cseréken jól ki lehetett tapintani az exlibris-művészet fejlődési irányait mind témában, mind technikában. Figyelemre méltó az ukrán grafikusok szereplése.

Szombat este a magas hegyek között lévő Berggasthofban hangulatos vacsorán vettünk részt, amelyen műkedvelő, de igényes komolyzenei együttes adott kis hangversenyt, s az együttesben gondonkán *Wimmer* asszony is közreműködött.

A hangulatos helyszín, a kedvező napos idő és a sok jó csere maradandó élményt nyújtott a résztvevőknek.

Palásthy

Minden KBK Egyesületi tag figyelmébe!

A KBK Egyesület Intézőbizottsága tisztelettel meghívja
az Egyesület tagságát
a 2001. január 20-án szombaton de. 11 órakor tartandó

Közgyűlésre

A közgyűlés helye: Fészek Klub, Budapest, VII. Kertész u. 36.

Napirendi pontok:

Beszámoló az elmúlt hat évről
Az Intézőbizottság lemondása
Új Intézőbizottság megválasztása
Egyéb aktuális kérdések

Ha a megjelentek létszáma miatt a közgyűlés nem lenne határozatképes, akkor azt ugyanaznap fél 12 órakor megismételjük. Kérjük tagságunkat, hogy minél nagyobb számban jelenjen meg a közgyűlésen. A helyszínen alkalmat biztosítunk az éves tagdíj rendezésére, amelynek javasolt összege a 2001. évre az ideivel azonos 600 Ft.

A Fészek Klub éttermében lehetőség lesz menü fogyasztására, kb. 600 Ft-os áron. Aki igénybe kívánja venni, kérjük, hogy e szándékát 2001. január 10-ig jelezze ideiglenes ügyvezető titkárunknak:

PALÁSTHY LAJOS, Budapest 1538. Pf. 519.

MAGYAR EX LIBRISEK EGY HOLLANDIAI KIADVÁNYBAN

E lap zárásának óráiban érkezett meg Hollandiából *Ton de Brouwer* úr újabb könyve, melyben a szerző az ottani Nuenen város nevezetes műemlékének, az Öreg Toronynak történetét foglalja össze. A városka neve azért került világszerte a köztudatba, mert Van Gogh 1883 és 1885 között életének két munkás esztendejét töltötte ebben a hollandiai helységben, itt festette meg egyik főművét, a *Krumplievők* című olajképét is. Ezen idő alatt mintegy 200 rajz és 260 festmény került ki kezei közül, nagy részük az ottani tájat, a parasztok és takácsok életét ábrázolja.

„89. Een tweetal ex-libris van Hongaarse kunstenaars (Fery Antal en Vincze László) waarbij de oude toren als onderwerp werd genomen.”

Kedvenc itteni tájmotívuma volt az öreg torony, mely a temetőben állt, egy korábban lebontott gótikus templom utolsó maradványaként. A festő 35 rajzán és festményén örökítette meg az építményt, melynek lebontását az elöljáróság akkoriban határozta el, így Van Gogh művei a bontás különböző mozzanatairól is szót adtak.

„Az *Öreg Torony és Van Gogh Nuenenben*”-ben című kötet közli a művész valamennyi ilyen témájú alkotá-

sát, továbbá a toronyra vonatkozó műszaki rajzokat, egyéb dokumentumokat. Helyet kaptak a kiadványban például a külföldön megjelent bélyegek is, melyeken Van Goghnak a toronyt ábrázoló festményei szerepelnek. Örömmel tapasztaltuk, hogy két magyar ex libris is bekerült ebbe a rendkívüli műgonddal összeállított, szép kiadványba. Az egyik *Fery Antal* Op. 2016. számú fametszete, amelyet 1991-ben készített a könyv írója számára. A másik *Vincze László* 1995-ben készült Op. 389. számú linómetszete. Az „In memoriam” lap Brouwer úr kegyeletteljes megemlékezése

volt *Miek* asszonyra, súlyos betegség után 1990-ben, fiatalon elhunyt feleségére, aki ott nyugszik a torony helyén ma is meglévő temetőben.

A szerzőről még annyit, hogy a helyi közigazgatás tisztviselőjeként 1976-ban megalapította az ottani *Van Gogh Dokumentációs Központot*, mely ma is működik, állandó zárandokhelyeként a festő életének állomása-it felkereső külföldi turistáknak.

Soós Imre

SZEMLE

A finn ex libris gyűjtők lapjának augusztusi számában (*Ex libris ABOENSIS*, No 31) ezúttal két magyar könyvjegy is szerepel illusztrációként. Az egyik *Örkényi István* 1924-ből származó lapja, amit Yrjö és Mara Liipola nevére készített. A másik *Gian Carlo Torre* által írt Don Quijote ábrázolásáról szóló tanulmányokhoz kapcsolódó ex libris, amit *Ürmös Péter* Toivo Asikainen számára metszett linóleumba 1984-ben. A cikkben a magyar grafikusköztől a szerző még *Andruskó Károly* és *Nagy László Lázár* nevét említi azok közül, akiknek Don Quijote témájú lapjai ismertebbek a népes nemzetközi mezőnyben.

A londoni *The Primrose Academy* kiadásában megjelenő *Bookplate International* 6. évfolyam 2. számú, 190 oldal terjedelmű kiadványa több érdekes tanulmányt közöl. Erik Skovenborg a sakk-témájú könyvjegyekről közzétett írásá-

ban több magyar ex libris helyet kapott. Így *Kékesi László* Gulyás Mihály számára metszett lapját, *Havas Lászlónak* a Pécsi Krasznay Sak-kör számára készített metszetét, és *Molnár Istvántól* az Erkel Ferenc Múzeum részére alkotott rézkarcot ismertette reprodukció kíséretében a szerző. A kiadvány további részében az *Edith Anderson Rights* által összeállított kislexikon a női ex libris művészeket mutatja be, névsor szerint. Ezúttal az A és B betűvel kezdődő neveket vesszi számba. Közöttük a magyar születésű *Ade Matild* több ex librisével találkozhatunk, valamint *Balla Margit* neve szerepel még a felsorolásban.

Szintén Londonban jelent meg az *Ex libris* gyűjtők és alkotók címtárának harmadik kiadása (*Directory of Bookplate Collectors and Designers* 3d ed.;2000) W. E. Butler szerkesztésében. Megrendelhető 15 angol fontért a következő címen: *Primrose Hill Press*, 58 *Carey Street*, London WC2A 2AB – England.

A hazai kertészet-tudomány két jeles művelője: *Pesti László* és *Tarjányi Ferenc* a közelmúltban újabb alkalmi grafikákkal lepte meg gyűjtőinket. Felkérésük alapján *Kerékgyártó László* grafikusművész ezúttal kilenc magyar könyvtár nevére készített linómetszetű ex librist. A lapok a neves intézmények (Pl. Reguly Antal Múemléki Könyvtár Zirc, Helikon Kastélymúzeum Könyvtára Keszthely, stb.) épületét, vagy annak részletét ábrázolják. A sorozat tizedik darabja is érdeklődési körükre utal: a Linz-ben látható természettudományi múzeumot népszerűsíti.

Kerékgyártó László linómetszetei, X3

A Vigadó Galériában október hónapban nagyszabású kiállítást rendeztek KISGRAFIKA címmel. A változatos kiállítási anyagban azonban e műfajt egyedül *Molnár István ISCSU* képviselte, a *Vermes Júlia* részére készült pompás rézkarc ex librisével. A többi kiállítási darab ugyanis kis méretű grafika volt, amelyek között *Köhegyi Gyula* alkotása képviselte még körünk művész-tagjait.

Erotikus témájú alkotások kiállítását nyitották meg októberben a budapesti Derkovits Teremben. A festményeket, szobrokat, bőrplasztikákat bemutató tárlaton a kisgrafikát *Vén Zoltán* mintegy tíz alkotása képviselte. Közülük egynek a képe az esemény meghívóján is szerepelt, sajnos, az alkotó nevének említése nélkül.

Budapestben az idén a VI. kerületi Paulay Ede utcában október 14-én került megrendezésre az ún. „Ede fesztivál”, sok színes, szórakoztató és érdekes kulturális programmal. Ennek egyik jelentős eseménye volt *Feszt László* képzőművész grafikai kiállítása az Új Színházban (Paulay E. u. 35), amelyen legújabb képgrafikáit mutatta be. A rendkívül gazdag fantáziával és bravúros rajzkészséggel megalkotott „Mandala” ábrázolások, többnyire színes technikával, kivívták a látogatók tetszését. A kiállítást *Szöcs Géza* erdélyi író nyitotta meg, majd ezt baráti eszmecsere követte.

Feszt László rézkarca, C3

Örömmel értesültünk arról, hogy a jó, értékes hagyományokkal rendelkező Debrecenben a rézmetsző és grafikai művészeti hagyományok ápolása, kiállítások szervezése, fiatal művészek támogatása és a nemzetközi kapcsolatok ápolása érdekében megalakult a

DEBRECENI GRAFIKUS MŰVÉSZEK AJTÓSI DÜRER EGYESÜLETE

Címük: 4026 Debrecen, Péterfia u. 1-7.

Az Egyesületnek sikeres munkát kívánunk és reméljük, hogy közös törekvéseinkkel hozzájárulunk a magyar grafika régi hírnevének növeléséhez.

HÍREK

A bostoni XXVIII. Ex Libris Kongresszus befejeztével augusztus 23-i dátummal körlevelet bocsátottak ki, amelyből többek között az is kiderül, hogy döntöttek a következő nemzetközi találkozó helyszínéről. Így 2002-ben Dánia rendezi a XXIX. FISAE Kongresszust, ebből következően Klaus Rödelre hárul az elnöki teendők ellátása. 2004-ben Ausztria rendezi a harmincadik kongresszust Wels városában. Kína pedig jogot kapott egy rendkívüli kongresszus megrendezésére 2003-ban a FISAE-embléma használatával, ahol az ázsiai országok találkozájának adhat otthont.

A Pápai Jókai Mór Városi Könyvtár nyomdájában újabb szép kiadvány látott napvilágot, amiről azért is kötelességünk beszámolni, mivel legújabb tagunk, *Egervölgyi Dezső* gyűjtőmunkáját dicséri, még akkor is, ha most nem

kisgrafikáról, hanem kisplasztikáról szól a híradás. A gyűjteményében lévő Széchenyi-érmeket és plaketteket mutatja be ebben a 160 reprodukciót tartalmazó katalógusban. A könyv címe: *Gróf Széchenyi István a magyar érmészetben II.* (124 oldal). Megrendelhető a szerzőtől; Egervölgyi Dezsőtől, 8420 Zirc, Alkotmány u. 33/b. címen.

Augusztus hónapban Bostonban 120 főnyi résztvevővel lezajlott a 28. nemzetközi kisgrafikai kongresszus. A színhely Európától való nagy távolsága és a részvétel tetemes költsége miatt a gyér részvétel előrelátható volt. A csekély érdeklődés annál is inkább szembetűnő, ha megemlítjük, hogy a 4 évvel korábban a csehországi Chrudimban rendezett 26. kongresszusnak 500 résztvevője volt. Remélhetőleg ugyanilyen érdeklődés jellemzi majd a következő két, most már Európában rendezendő találkozót.

KÖNYVESPOLC

NÉMETH NÁNDOR (1910–1978) KISGRAFIKAI ALKOTÁSJEGYZÉKE

(Ex libris és alkalmi grafika). Összeállította Palásthy Lajos, 1992. Balatonfűzfő, 2000. Palásthy Kiadó. p. 55.

Németh Nándor (1910. Budapest – 1978. New York) festő, grafikusművész, filmesszakemberről aránylag kevesen tudnak. Ifjúkori hazai munkássága 1945-ben megszakadt, 1950-től pedig Amerikában élt és alkotott. Ez a magyarázata annak, hogy az 1959-ben újrainduló magyar ex libris életben nem volt jelen. Pedig munkáiban tükröződő magyarságtudata, vallásos elkötelezettsége nagyon figyelemre méltóak. Nálunk leginkább dr. *Lippóczy Miklós* révén váltak ismertté lapjai, s akár mint *Petry Béla* amerikai magyar művészként is, kivétel nélkül tusrajzról készített sokszorosítások, klisényomatok.

A kiadvány, amely dr. *Lippóczy Miklós* nagylelkű áldozatkészsége folytán, sokévi előkészítés után most megjelent, a művész ex libriseit és alkalmi grafikáit sorolja fel, sok illusztrációval. Ezek száma összesen 248 darab. Az összeállítás *Lippóczy Miklós*, *Turner Tiborné* (*Németh Ilona*, a művész huga) és *Palásthy Lajos* gyűjteménye alapján készült. A bevezető tanulmányt *Csiby Mihály* grafikusművész írta. Ebből idézzük az utolsó bekezdést, amely sommás összefoglalása *Németh* művészetének: „Minden egyes lapjáról külön tanulmányt lehetne írni; elbeszélő, alkalmazott művészetének motívumgazdagságáról, komponáló erejéről, képeinek szerkezeti felépítéséről, illusztrátori képességéről, dús, vídám fantáziájáról, a magyar népművészet megjelenítéséről lapjain, stb., hiszen mindegyik lapja elmélyült tudásának gyöngyszeme, lelkivilágának tükre. Örök élménye annak a személynek, aki nézheti, aki birtokolja, aki megérti...”

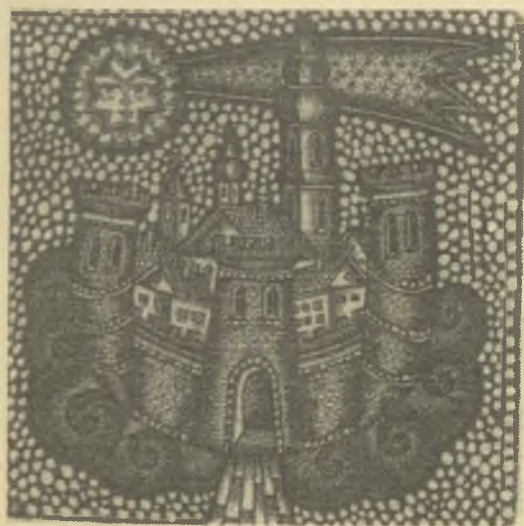
Az élet tragédiája, hogy a mindig melegszívű, mindig dolgozó, példaértékű életet élő ember feleségével együtt egy lakástűz áldozata lett, 1978. január 28-án érte őket a katasztrófa.”

P. L.

Németh Nándor rajza

*Minden kedves olvasónknak kellemes Karácsonyt
és boldog Új Évet kívánunk!*

TARTALOM

Részben. Icsu Molnár István miskolci tárlata (Király Zoltán)

Dúcba metszett történelem. König Róbert kiállítása Siófokon.
(Matyikó Sebestyén József–Nagy Gáspár)

Bakacsi Lajos újabb bemutatkozása Szegeden (Szepesváriné Rácz Mária)

Lajos Ferenc emlékkiállítása (M. I.)

A Molnár-C. Pál Baráti Kör kiállítása (Mayer József)

Közgyűlési meghívó

Magyar ex librisek egy holland kiadványban (Soós Imre)

SZEMLE – HÍREK – KÖNYVSZEMLE

RÉSUMÉ

La Maison Rákóczi à Miskolc est un haut lieu de l'art contemporain hongrois. On y a organisé en octobre l'exposition récente de l'artiste graveur *István Molnár*, nommé amicalement par ses confidents ISCSU. D'après le compte rendu de *Zoltán Király* les visiteurs de l'exposition pouvaient inspecter non seulement les petites gravures de l'artiste, mais aussi ses eaux-fortes de grande dimension. Dans les salles de l'exposition étaient exposés ses dessins, des livres illustrés par lui, ses « applications » présentées avec succès à la Foire Internationale de Livre à Francfort, ses « Insectes » et ses « Jouets visuels en souvenir de László Moholy-Nagy ». Une vraie surprise étaient les « timbres privés » de l'artiste, collés sur les enveloppes des cartes d'invitation de l'exposition. Pareillement il faut mentionner le joli catalogue, paru immédiatement après le vernissage, contenant non seulement les oeuvres exposées, mais aussi la liste des noms des participants et photographies des événements du vernissage.

L'article de *J. S. Matyikó* fait connaître les créations de *Róbert König* exposées dans le Musée Imre Kálmán de Siófok. L'artiste est très célèbre par ses représentations de cheval. Deux de ses séries figuraient aussi dans le capitale de la région du lac Balaton. L'une commémore les maîtres anciens célèbres de l'Université des Beaux-Arts de Budapest, l'autre illustre les poèmes du poète *Gáspár Nagy*, lauréat du Prix Kossuth.

Mme Szepesvári écrit sur l'exposition de *Lajos Bakacsi*, organisée dans la Galerie Cora à Szeged. Une exposition commémorative fut organisée à Balatonlelle en mémoire de *Ferenc Lajos*. Nous publions le compte rendu de M. I.

Les artistes du Cercle des Amis de l'Art de Pál C. Molnár organisaient sa troisième exposition dans le Centre Culturel du 12ème arrondissement de Budapest. *József Mayer* écrit sur l'exposition, en mentionnant que le Prix M. C. P. de l'année 2000 fut adjugé au peintre Imre Vincellér.

Imre Soós fait connaître l'essai de *Hilda Horváth* sur l'ex libris moderne hongrois, paru dans le Jahrbuch 2000 de la société allemande. Pareillement il écrit sur les deux ex libris hongrois, parus dans le livre de l'historien d'art néerlandais *Ton de Brouwer*. Rubriques ultérieures: Revue de presse, Nouvelles, Bibliophilie.